

Täysistunto

Keskiviikko 25.10.2017 klo 14.00—21.36

4. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2016

Kertomus K 8/2017 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 2/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2017 vp.

Keskustelu

14.05 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, hyvät... [Hälinää]

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Lapintie, ehkä voimme odottaa hetken, että salista poistuvat mahdollisimman ripeästi ne, jotka eivät aio osallistua keskusteluun.

Hyvät kansanedustajat! Perustuslakivaliokunta on käsitellyt eduskunnan oikeusasiamiehen kertomusta vuodelta 2016 ja antanut siitä mietintönsä. Kiinnittäisin muutamaan kohtaan tässä huomiota.

Tässä oikeusasiamiehen kertomuksessa on jakso, jossa on kootusti esitelty keskeisimpiä puutteita ja parannuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Jakson mukaan vuoden 2013 kertomuksessa esitetyt kymmenen ongelmaa ovat pääosin edelleen ajankohtaisia. Perustuslakivaliokunta pitääkin valitettavana, että oikeusasiamiehen kertomuksessa joudutaan toistuvasti nostamaan esille samoja ongelmia. Näin on erityisesti siksi, että julkisen vallan vastuulla on reagoida perus- ja ihmisoikeusepäkohtiin sellaisin toimenpitein, jotka ennalta ehkäisevät ja vastaavat tilanteiden syntymiseen.

Minäpä nyt käyn läpi nämä kymmenen epäkohtaa, jotka eduskunnan oikeusasiamies toistuvasti on joutunut ottamaan esille:

Ensinnäkin oikeusasiamies nostaa esille puutteet vanhusten oloissa ja kohtelussa. Laitoshoidossa ja palveluasumisen yksiköissä asuu kymmeniätuhansia vanhusasiakkaita. Jatkuvasti tulee ilmi ravinnon, hygienian, vaippojen vaihdon, kuntoutuksen ja ulkoilun puutteita. Nämä puutteet johtuvat usein henkilökunnan riittämättömästä määrästä, mikä voi johtaa myös liiallisen lääkityksen käyttöön. Myös kotona asuvien avopalveluvanhusten turvallisuudessa, ulkoilun järjestämisessä ja asiointipalveluissa on puutteita.

Nämä kymmenen — tämä oli kohta 1 — kohtaa, jotka oikeusasiamies toistuvasti on ottanut esille, tulevat tietenkin esille näissä kanteluissa, joita oikeusasiamies käsittelee. Täällä todetaan myöskin, että toisaalta oikeusasiamiehen kannanottoja ja esityksiä noudatetaan varsin hyvin, ja silloin kun näin ei tapahdu, kysymys on yleensä joko voimavarojen puut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

teesta tai puutteista lainsäädännössä. Myös lainsäädäntötoimenpiteiden viivästyminen näyttää usein johtuvan voimavarojen puutteista lainvalmistelussa. Mutta kuten aloitin, niin surullista on, että näihin samoihin ongelmiin usein vuodesta toiseen täytyy puuttua, kun julkisen vallan pitäisi nämä korjata.

Toisena ongelmana oikeusasiamiehen kertomuksessa otetaan esille lastensuojelun ja lapsiasioiden käsittelyissä olevat puutteet. Kuntien lastensuojelun yleinen voimavarojen puute ja virkojen, erityisesti pätevien sosiaalityöntekijöiden, vähäinen määrä, huono saatavuus ja suuri vaihtuvuus heikentävät lastensuojelupalveluiden laatua. [Hälinää]

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Lapintie, saanko keskeyttää hetkeksi? — Pyydän nyt kaikki muut keskustelut siirtämään täältä salin ulkopuolelle. Kauhea pulina.

Sen lisäksi lastensuojelun sijaishuollon valvonta on riittämätöntä.

Kolmantena ongelmana esille nousevat vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen puutteet. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet eivät toteudu, laitoshoidossa itsemääräämisoikeuden rajoittamiskäytännöt vaihtelevat, vammaisten lasten sosiaali- ja terveyspalvelut ovat riittämättömiä ja lain mukaisia palvelusuunnitelmia ja erityishuolto-ohjelmia ei aina laadita, ne laaditaan puutteellisesti tai niiden laatiminen viivästyy aiheettomasti. Myöskään vammaisten henkilöiden työllistymistä ei tueta riittävästi. Monissa tapauksissa kehitysvammaiset henkilöt tekevät työtä esimerkiksi toimintakeskuksissa vähimmäispalkkaa pienemmällä palkalla. Vammaisten henkilöiden yhdenmukaisessa oikeudessa opetukseen on toteuttamisongelmia.

Neljäntenä esille nousevat laitoksissa olevien itsemääräämisoikeutta loukkaavat rajoittamiskäytännöt. Rajoitustoimenpiteet voivat olla kokonaan perusteettomia, liiallisia tai epäyhtenäisiä. Samoin näiden rajoittamiskäytäntöjen valvonta on riittämätöntä.

Viidentenä ongelmana nousee esille ulkomaalaisten säilönnön ja oikeusavun puutteet sekä niin sanottujen paperittomien turvattomuus. Tässä nostetaan erityisesti esille säilyttäminen poliisivankilassa, mikä on ongelmallista. Lisäksi aikaisempaa suurempi turvapaikanhakijoiden määrä ja oikeusavun rajoittaminen ovat johtaneet siihen, että yhä harvempi turvapaikanhakija saa oikeusapua ensi vaiheessa.

Kuudenneksi, vankien ja tutkintavankien olojen ja kohtelun epäkohdat: Monien vankien kohdalla on ongelmana toimintojen vähäisyys. Jotkut vangit joutuvat olemaan sellissä 23 tuntia vuorokaudessa. Lisäksi tutkintavankeja säilytetään edelleen liiallisesti poliisivankiloissa.

Seitsemänneksi nousee esille riittävien terveyspalveluiden saatavuudessa olevat puutteet. Lakisääteisten terveyspalveluiden järjestämisessä on puutteita esimerkiksi hoitotarvikkeiden jakelussa ja lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovuttamisessa. Esille nousevat myös hammaslääkäripäivystyksen ongelmat, ja muussa terveydenhoidossa hoitotakuulainsäädännön takaama hoitoonpääsy ei toteudu vielääkään täysimääräisesti.

Kahdeksanneksi, perusopetuksen oppimisympäristössä on puutteita. Koulukiusaamiseen puuttuminen on riittämätöntä. Kouluilla ei ole riittäviä keinoja havaita ja puuttua koulukiusaamiseen. Kouluissa on myös sisäilmaongelmia. Oppilashuollon osalta todetaan, että lapsen yksilöllisiä tarpeita ei pystytä aina huomioimaan. Edelleen esteettömyydessä ja saavutettavuudessa on ongelmia, ja myös tämän kohdan osalta nousee esille vammaisten koululaisten integroituminen yleisen opetuksen piiriin, jota tämä esteettömyysongelma muun muassa vaikeuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Yhdeksäntenä, oikeusprosessien pitkät käsittelyajat ja tuomioistuinten rakenteellisen riippumattomuuden puutteet: Oikeudenkäyntien viivästyminen on pitkään ollut ongelma Suomessa. Eräitä tilanteita parantaneista lakiuudistuksista huolimatta oikeudenkäynnit voivat edelleen kestää kohtuuttoman kauan, ja tämä voi olla vakava ongelma etenkin kiireellistä käsittelyä vaativissa asioissa, kuten lapsiasioissa. Tuomioistuinten rakenteellisen riippumattomuuden kannalta ongelmallista on oikeuslaitoksen ministeriöjohtoisuus. Kertomusvuonna, joka siis koskee viime vuotta, oikeusministeriö on käynnistänyt hankkeen tuomioistuinviraston perustamisen valmistelemiseksi, mitä on pidettävä hyvänä. Tuomioistuinten toimintaa vaarantaa jatkuva aliresursointi.

Kymmenentenä, perus- ja ihmisoikeusloukkausten ennaltaehkäisyssä ja hyvittämisessä on puutteita. Tässä nostetaan esille ihmisoikeuskoulutuksessa ja -kasvatuksessa olevat puutteet ja hyvittämisen säädöspohja, joka on vajavainen.

Perustuslakivaliokunta mietinnössään siis toteaa, että on ongelmallista, että julkisen vallan vastuulla oleviin asioihin reagointi on johtanut tilanteeseen, jossa vuodesta toiseen oikeusasiamies ottaa samat ongelmat esille. Toivottavasti nyt kun asiaa taas käsitellään, valmisteluun ja valtioneuvostolle menee viesti, että näihin asioihin on syytä suhtautua vakavuudella.

Perustuslakivaliokunta pitää toisaalta myönteisenä kehitystä, jonka myötä oikeusasiamiehen toiminnan painopiste on viime vuosina siirtynyt yhä selvemmin viranomaisten toiminnan valvonnasta ihmisten oikeuksien edistämiseen. Valiokunta pitää tärkeinä oikeusasiamiehen toiminnan viranomaistoimintaa ohjaavia, oikeustilaa kehittäviä ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista edistäviä vaikutuksia ja rohkaisee oikeusasiamiesinstituutiota kehittämään toimintaansa tulevaisuudessa samaan suuntaan.

Sitten erityisesti näistä hyvitysjärjestelmistä, jotka nousevat esille apulaisoikeusasiamies Pajuojan puheenvuorossa, jossa hän ottaa esille, että oikeusasiamiehen ratkaisutoiminnassa perinteisesti on lähdetty siitä, että vahingonkorvausasiat jäävät toimivallan ulkopuolelle. Kuitenkin jo vuosikymmenien ajan oikeusasiamies on tehnyt esityksiä vahinkojen korvaamisesta yksittäistapauksissa, ja näin on menetelty erityisesti silloin, jos asian vähäisyyteen nähden on pidetty kohtuuttomana, että henkilö joutuisi korvausta saadakseen ajamaan kannetta tuomioistuimessa.

Pajuojan mielestä ja myös perustuslakivaliokunnan mielestä oikeusasiamiehen hyvitysesitykset ovat osin seurausta siitä, että näin voidaan osaltaan paikata vanhentuneen vahingonkorvauslainsäädännön aukkoja. Pajuoja mainitsee esimerkkinä tilanteen, jossa perustoimeentulotuen myöntämisen siirtämisestä kunnilta Kansaneläkelaitokselle vuoden 2017 alussa seurasi ongelmia, joista oikeusasiamiehelle tuli satoja kanteluita. Niissä kysymys oli toimeentulotuen käsittelyn lainvastaisesta viivästymisestä, lainsäädännöllisistä tulkintaongelmista ja järjestelmätekniisten syiden aiheuttamasta ruuhkasta. Käsittelyn viivästyisestä suoritettiin hyvitystä lähes 150 000 asiakkaalle, ja siksi oli järkevää, että hyvitykset hoidettiin suoraan Kelasta aiemmassa hyvityskäytännössä tehtyjä linjauksia noudattaen.

Erityisesti yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta hyvityksestä tulisi säätää lailla. Nykyinen tilanne, jossa toiminnalta puuttuu selkeä lainsäädännöllinen pohja, ei ole hyvä. Kun oikeuskäytäntöä ja hyvitysratkaisuja on jo kerääntynyt, niiden pohjalta pitäisi saada kehitettyä yhdenmukainen ja yhdenvertainen hyvityssäännöstö. Perustuslakivaliokunnan mielestä tällaisen uudistuksen tarvetta on syytä harkita, että valtioneuvosto ratkaisisi asian tarvittaessa lainsäädäntöesityksellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Kertomusvuonna vietettiin myös painovapausasetuksen 250-vuotisjuhlavuotta, jonka yhteydessä apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin kirjoittaa sananvapaudesta, ja erityisesti vuoden lopulla käytiin vilkasta keskustelua lehdistön ja poliittisten päättäjien välisestä suhteesta. Muita teemoja olivat toimituksellinen vapaus, median itsesääntely ja yksittäisen toimittajan vapauden ulottuvuudet. Perustuslakivaliokunta korostaa sananvapauden käyttöön myös liittyvää vastuuta ja velvollisuuksia.

Lisäksi perustuslakivaliokunta on käsitellyt laillisuusvalvonnan työnjaon ja yhteistyön kehittämistä, ja koska seuraavassa asiakohdassa on oikeuskanslerin kertomus, niin ajateltiin siinä yhteydessä käsitellä tätä tematiikkaa, joka on valiokunnan mietinnöissä molemmista kertomuksista noussut esille, niin tänä vuonna kuin aikaisemminkin.

Oikeusasiamiehen toiminta tilastojen valossa: Kertomusvuonna on saapunut 4 922 kantelua, mikä on 160 kappaletta enemmän kuin vuonna 2015, ja kertomusvuonna ratkaistiin 4 839 asiaa eli suunnilleen sama määrä kuin niitä saapui. Tämän vuoksi tilanne on hallinnassa.

Näillä sanoin perustuslakivaliokunta esittää tämän kertomuksen hyväksymistä ja tällaisen kannanoton ottamista kertomuksen johdosta.

14.19 Simon Elo si (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ensinnäkin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa, edustaja Lapintietä esittelystä. Kaksi vuotta perustuslakivaliokunnassa toimineena tiedän, että puheenjohtaja on tehnyt hyvää, asiallista työtä. Siitä kiitos.

En voi kuitenkaan olla kommentoimatta käsitettä "paperiton", mikä tässä puheenvuorossa tuli. Kyllä lähdän siitä, mistä Suomen hallituskin, että oikea termi on "laittomasti maassa oleva". "Paperiton" on minun nähdäkseni laajempi käsite, johon voi liittyä ihan laillisiakin näkökohtia, mutta kun on laittomasti maassa, niin silloin on suomen kielellä laittomasti maassa, [Susanna Huovinen: Paperittomissa on muitakin ihmisiä!] ja tämä tulee myös tällaisessa keskustelussa ottaa huomioon. Se ei, hyvät edustajat, tarkoita, että ihminen olisi laitton, mutta se tilanne, missä hän on, on lain silmissä laitton.

Puhemies Maria Lohela: Hyvät edustajat, nyt on vastauspuheenvuoroja mahdollista varata sillä painikkeellakin, ja pyydän kaikkia, jotka haluavat osallistua tähän keskusteluun, ilmoittautumaan, niin ei jää kukaan huomioimatta.

14.20 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oikeusasiamiehen kertomus kertoo sen kylmän politiikan, mitä tässä maassa tällä hetkellä valitettavasti harjoitetaan. Meillä harjoitetaan niin kylmää politiikkaa, että meillä alkavat jopa kansalaisten ihmisoikeudet olla kyseenalaisia. Tiedätkö muuten, että tällä hetkellä esimerkiksi säästöjen takia meidän vanhuksemme elävät tilanteessa, jossa yököttäjät — siis yöhoitajat — hoitaa 30:tä dementoitunutta potilasta yhtä aikaa? Potilaat ovat kahdessa eri kerroksessa. Jos sivistysvaltio Suomessa voidaan tehdä näin, niin minä kyllä sanoisin, että meidän vanhustemme ihmisoikeudet ovat kyseenalaisia. Tällaiselle politiikalle meidän täytyy uskaltaa sanoa kiitos ei. Meidän täytyy kunnioittaa ihmistä, meidän täytyy kunnioittaa ihmiselämää ja meidän täytyy kunnioittaa myös vanhuksia. Nämä leikkaukset ovat valitettavasti tosiasia tässä maassa. Vanhusten hoitomitoituksista ei välitetä tuon taivaallista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

14.21 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä edustaja Tolppanen taitaa nyt olla hieman hakoteillä. Hän todella puhuu asiasta, jossa, jos katsoo pelkkiä talouden numeroita, niin viime vaalikaudella, kun demarit olivat mukana hallituksessa, he leikkasivat kuntataloutta niin rajusti, että vasta viime vuonna saatiin 400 miljoonaa euroa valtion kuntatalous plussalle. Teidän kuntatalousleikkauksenne olivat miljarditason leikkauksia — siis miljarditason leikkauksia. Moni kunta oli menossa konkurssiin. Kuntahan ei voi mennä konkurssiin, mutta taloudellisesti voi mennä suuriin vaikeuksiin, mikä varmasti vaikuttaa teidän, edustaja Tolppanen, mainitsemiinne kuntapalveluihin ja nimenomaan vanhuspalveluihin. Toivoisin, että edustaja Tolppanen olisi hieman suorasanaisempi ja sanoisi, miten asia on. Teidän leikkauksenne muutaman pienen prosentin leikkauksen rinnalla olivat jättimäisiä leikkauksia. Tämä on syytä muistaa.

Toivon kuitenkin, että tässä asiassa ollaan rehellisiä ja sanotaan, että vanhukset tarvitsevat arvokkaan hoidon ja siihen pitää meidän panostaa. Mutta se ei lähde sillä, että omat teot unohdetaan ja kaveria haukutaan.

14.22 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse ei ole siitä, kuka on tehnyt ja mitä on tehnyt. Kyse on siitä, miten tällä hetkellä kohdellaan vanhuksia, ja tällä hetkellä heitä kohdellaan siten, että heillä ei ole ihmisarvoa. Jos tähän tilanteeseen on jouduttu, niin tällä salilla on vastuu. Tällä salilla on vastuu siitä, että ihmisiä kohdellaan oikein ja ihmisille annetaan ihmisarvo.

Se on valitettavaa, että tällä hetkellä myöskin kotihoidossa siitä ajasta, mikä vanhuksille on jätetty, yli puolet menee siihen, kun siellä koodataan sisäänmenoa ja ulostuloa ja kirjoitetaan raportteja siitä, mitä siellä on tehty. Tosiasia on se, että meidän vanhuksemme kotona elävät märissä vaipoissa ja kylmän ruuan kanssa eikä ole aikaa kenenkään kanssa keskustella, ja se, että jos yksi ihminen yököttää 30 ihmistä, niin näiden 30 ihmisen ihmisarvo on silloin kyseenalainen. Sitä on puolustettava.

14.23 **Ben Zyskowiec kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Tolppaselle on sanottava, että nämä oikeusasiamiehen kertomuksessa olevat ongelmat ovat kaikki tai lähes kaikki vuosia vanhoja ja jatkuvasti yritetään, totta kai, kohentaa vaikeassa asemassa olevien ihmisten olosuhteita. Sellainen näkemys, että esimerkiksi tämä lista olisi jotenkin nykyhallituksen aikana syntynyt, on tietysti täysin perusteeton. Sen sijaan nykyhallituksen aikana ollaan viemässä eteenpäin sote-uudistusta, joka vanhusten ja vammaisten tilannetta juuri tämän valinnanvapauden ja siihen kuuluvan niin sanotun henkilökohtaisen budjetin kautta tulee kohentamaan. Kysykää vaikka potilas- ja vammaisjärjestöiltä. [Susanna Huovinen: Sen kun näkisi!]

Valinnanvapaus on tärkeä myös täällä esillä olleissa kotipalveluissa. Kun asiakkaalla itsellään on oikeus valita haluamansa palveluntuottaja, niin totta kai se laittaa palveluntuottajat kilpailemaan laadulla ihan eri tavoin kuin vanha järjestelmä.

14.24 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä nyt ihmettelen tätä keskustalaisen edustajan puheenvuoroa. He oikeuttavat omat leikkauksensa sillä, että on joskus aikaisemminkin leikattu. Mitä tuumivat tällaisesta retoriikasta ne vanhukset, jotka ihan aidosti ovat viime hallituskaudella luottaneet siihen, että kun vanhuspalvelulaki tulee, niin se takaa heille tiettyjä asioita? Katsokaa itseänne peiliin, mitä te olette tehneet. Te olette sitä vanhuspalvelulakia, joka viime hallituskaudella saatiin kovan työn

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

tuloksena aikaiseksi ja voimaan, lähteneet heikentämään ja nyt luoneet tilanteen, jossa ollaan taannuttu vanhuspalvelulain säätämistä edeltäneeseen aikaan, siihen aikaan, joka synnytti sen tarpeen vanhuspalveluille. Katsokaa, hyvä edustaja, itseänne peiliin, ja menkää katsomaan myös kentälle, mitä siellä vanhusten elämässä aidosti tapahtuu. Me saimme hetkeksi parannettua tilannetta, kunnes tämä hallitus tuli ja teki heikennykset.

14.25 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että vanhusten asiallisesta hoidosta käydään täällä keskustelua ja ollaan huolissaan siitä, että se hoito on hyvää, hyvätasoista ja ihmisarvolle sopivaa, mutta sillä ei ole mitään tekemistä tämän eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksen kanssa, jos väitetään täällä salissa, että eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksessa sanottaisiin, että tämä hallitus on syypää ihmisoikeuksien vastaiseen hoitoon. Tässä tulee nyt aivan väärä käsitys tästä asiasta. Me olemme kaikki huolissamme siitä ja me teemme parhaamme siinä. Niin kuin täällä edustaja Zyskowicz totesi, sen takiahan sote-uudistuskin on käynnistetty, että voitaisiin parantaa tätä nykyistä tilannetta. Minusta olisi hyvä, kun me keskustelemme sinänsä erittäin hyvästä oikeusasiamiehen kertomuksesta, että pitäydittäisiin sen sisällössä ja siinä, mitä siellä on nostettu esille, eikä nyt lähdetäisi käymään tämmöistä oppositio—hallitus-keskustelua, koska huolet ovat varmasti yhteisiä.

14.26 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen siitä samaa mieltä, että edustaja Lapintie on tehnyt hyvää työtä. Perustuslakivaliokunnassa käsittelemme ihmisoikeuksia. Itse perustuslakivaliokunnan jäsenenä tietysti toivon, että jos haluaa vaikuttaa lausuntoihin tai keskusteluun, niin silloin kannattaisi olla paikalla. Katsoin näistä molemmista valiokunnan mietinnöistä, että siellä eivät kaikkien puolueiden hyvinkin kriittistä arvostelua Lapintien puheista osoittaneet eduskuntaryhmän jäsenet olleet lainkaan paikalla. Eli siellä voisi käydä mielellään avointa keskustelua, eikä sitten tulla tänne arvioimaan sitä, mitä sanaa käytetään. — Ja se on itsestäänselvä asia, että jos olet laittomasti maassa, olet laittomasti maassa.

Minusta tuo puheenvuoro oli erittäin hyvä. Siinä käytiin läpi nämä kymmenen kohtaa, jotka jatkuvasti ovat huolenaiheina, muun muassa vanhustenhuolto ja lastensuojelu. Minusta on noloa, että meillä, oikeusvaltiossa, jatkuvasti nämä samat ongelmat toistuvat.

14.27 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen kertomus on erittäin terveellistä luettavaa meille kaikille. Sen lisäksi — ja ehkä nyt minun kohteeni on edustaja Elon puheenvuoro niin sanotuista paperittomista — että se käsittelee paljon niitä ongelmia ja asioita ja substanssia, se myöskin ohjaa meitä kansanedustajia siinä, mikä kielenkäyttö on enemmän ihmisoikeusmyönteistä.

Oikeusasiamies puhuu niin sanotuista paperittomista ja viittaa esimerkiksi tulevaan ongelmaan, sivulla 121, jossa päätökset vastaanottopalveluiden lakkauttamisesta tulevat todennäköisesti lisääntymään, koska kielteisiä päätöksiä on tehty aikaisempaa enemmän sellaisille turvapaikanhakijoille, joiden lähtömaihin käännättäminen vasten tahtoa ei onnistu. Se tarkoittaa sitä, että se tilanne ei ole niin yksinkertainen. Myöskin tänä vuonna on tilanne, että on yli 50 lasta, joiden vastaanottopalvelut on lakkautettu. He ovat niin sanotusti kadulla. Meillä ei edes ole lainsäädäntöä, joka turvaa heidän ihmisoikeutensa, oikeudet terveydenhuoltoon, [Puhemies koputtaa] joten tässä kannattaa nyt mielestäni ottaa ohjausta oikeusasiamiehen kertomuksesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

14.28 **Kimmo Kivelä si** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei varmaan voida osoittaa jotakin tiettyä päivämäärää, josta lähtien meidän vanhustenhuollon taso olisi romahtanut tai alamäki olisi alkanut. Kyllä se on valitettavasti jatkunut pitkään hyvin monen hallituksen aikana, ja siinä on valitettavasti ollut jo kauan piirteitä, jotka lähentelevät ihmisen konkurssitilaa, niin että se ei ole kunniaksi ihmislaajalle.

Mutta tämä varsinainen asia, josta tämä debatti alkoi edustaja Elon toimesta, liittyi paperittomien käsitteeseen, ja ylipäänsä, kun maahanmuuttopolitiikkaa kohtaan hyvin monet kansalaiset kokevat epäluottamusta, kyllä tällaiset eufemismit, peitekieli, sitä myös osaltaan lisäävät ja syventävät.

14.29 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä eufemismi on tullut yleiseen kielenkäyttöön YK:n yleiskokouksen suosituksesta vuonna 1975. [Susanna Huovinen: Juuri niin!] Sen sijaan laitton maahanmuutto on Suomessa 2000-luvun kieltä — huomattavasti nuorempaa perua — ja sitä on tietyistä poliittisista lähtökohdista käsin ponnekkaasti yritetty saada yleiseen käyttöön. Henkilö, joka oleskelee Suomessa ilman siihen oikeuttavia oleskeluasiakirjoja, syyllistyy ulkomaalaislain rikkomukseen mutta ei ole laitton sen enempää kuin ovat laittomia ne minun edustajakollegani, jotka ehkä ovat saaneet joskus ylinopeussakon. Kysymys on samansuuruisesta rikkomuksesta. Mutta se, että huomio heihin kohdistuvista vakavista oikeusloukkauksista kiinnitetään muualle tällä käsittepelillä, ei ole hyväksyttävää.

14.30 **Ben Zyskowitz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yritetään nyt tehdä tämä asia selväksi. "Paperiton" on yleiskäsite, joka pitää sisällään sekä sellaisia henkilöitä, jotka ovat maassa laillisesti, että sellaisia henkilöitä, jotta ovat maassa laittomasti. Näin ollen, jos käytetään yleiskäsitettä "paperiton", se ei vielä kerro mitään siitä, mikä on tämän henkilön oikeudellinen asema suhteessa oikeuteen olla maassa. Esimerkiksi Helsingissä, kun perustettiin paperittomien klinikka auttamaan lähinnä näitä Bulgarian ja Romanian kansalaisia, jotka ovat tulleet Suomeen kerjäämään, eivät he ole laittomasti maassa. [Eva Biaudet: Eivätkä he ole paperittomiakaan!] Mutta ne, jotka ovat maassa ilman, että heillä on laillista oikeutta olla maassa, ovat laittomasti maassa, ja tämä asia on täysin selvä. En ymmärrä, että tämän asian ympärillä pallotellaan ja piilotellaan, eikä todellakaan aitojen, oikeiden termien välttäminen lisää kansalaisten luottamusta.

14.31 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kysymyksessä, johon edustaja äsken viittasi, lähdettiin liikkeelle siitä, mitä edustaja Elo täällä käsittääkseni sanoi aiemmin ja mikä nimenomaan oli omiaan sekoittamaan tätä käsiteasiaa, kun hän sanoi täällä, että kaikki paperittomat ovat laittomasti maassa olevia, ja näin asian laita ei todellakaan ole.

Puhemies! Haluaisin vielä jatkaa keskustelua ikäihmisten hoidosta ja hoivasta: On erittäin hyvä asia, että oikeusasiamiehen kertomus tarjoaa meille näistä asioista lisää tietoa, ja haluan tässä yhteydessä kiittää oikeusasiamiestä mutta myös valiokuntaa, joka on perusteellisesti asian käsitellyt. Haasteet ovat varmasti yhteisiä, siitä emme pääse mihinkään, mutta on kyllä myös totta se, että tällä kaudella vanhuspalvelulakiin tehdyt heikennykset ovat olleet omiaan vahvistamaan sitä vanhuspalveluiden haastetta, joka meillä on ollut tiedossa jo pidempään. Tosiasia on myös se, että kaikkein heikoimmassa [Puhemies koput-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

taa] asemassa oleville tehdyt tulonsiirtoleikkaukset eivät ole vahvistaneet ihmisten asemaa.

14.33 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhusten hoidon ja hoivan asiat ovat erittäin tärkeitä, siitähän olemme kaikki samaa mieltä, mutta jotenkin toivoisin joskus hiukan monipuolisempaa keskustelua aiheesta. Me tiedämme aivan selvästi, että voi olla vierekkäin vanhusten hoitolaitoksia, joista toisessa on vähemmän henkilökuntaa ja toisessa enemmän, mutta siinä, jossa on vähemmän henkilökuntaa, on erinomaista johtamista ja niin edelleen ja työntekijät otetaan mukaan järjestelemään töitä siinä laitoksessa ja siellä voidaan paremmin — sekä henkilökunta voi paremmin että vanhukset. Tämä ei ole minun keksintöni, vaan kyllä tästä on lukemattomia selvityksiä tehty.

Tällä kaudella on muuten laitettu aika paljon rahaa omaishoidon kehittämiseen ja perhehoidon kehittämiseen. Se on yksi erittäin inhimillinen vaihtoehto nimenomaan turvattomille vanhuksille, jotka esimerkiksi sairastavat alkavaa muistisairautta. Toivoisin, että katsotaisiin nyt kuitenkin myöskin niitä asioita, mitä on koitettu tehdä. Nämä asiat eivät ole todellakaan syntyneet kahdessa vuodessa vaan nämä ovat pitkän kehityksen tulos. Mutta erityisen paljon tietysti ponnisteluja tarvitaan edelleenkin tällä puolella.

14.34 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitos perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalle, että hän hyvin seikkaperäisesti kävi nämä kymmenen kohtaa läpi. Kiinnitän huomiota siihen, että tämä ei ole nyt hetkellinen asia vaan nimenomaan vallitseva tila. Vuodesta 2013 lähtien nämä ovat pysyneet oikeusasiamiehen listalla mukana, joten jokaisella — tällä hallituksella ja edellisellä — on peiliin katsomisen paikka, miten tässä on toimittu. [Susanna Huovinen: Ja pidemmältäkin juoksulta!]

Kiinnittäisin huomiota tähän oikeusprosessien pitkäkestoisuuteen ja siihen, että resurssit eivät ole riittävät. Meillä oli täällä salissa eilen käräjäoikeusuudistuslaki, joka meni pöydälle, ja siinä näitä resursseja heikennetään edelleen. Saa nähdä, kuinka kauan tämä osio tulee olemaan oikeusasiamiehen listalla. Vielä mainitsen kielelliset oikeudet, joita tullaan heikentämään tässä uudistuksessa, jos se menee läpi, [Puhemies koputtaa] todella merkittävästi.

14.35 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minuakin huolestuttaa se, että nämä kysymykset ovat olleet pitkään meillä ja me emme ole löytäneet ratkaisuja niihin — tai halua ratkaista niitä.

Mutta minua huolestuttaa kyllä ehkä kaikkein eniten se, että on tullut tällainen ilmapiiri, että jopa oikeusasiamiehen ihmisoikeusosaamista haastetaan suoraan ja väitetään, että itsellä on jotenkin totuus siitä, millaista kieltä käytetään. Oikeusasiamiehen kertomuksessa nimenomaan puhutaan niin sanotuista paperittomista ja siihen laitetaan iso ryhmä ihmisiä, jotka ovat paperittomia juuri meidän viranomaispäätöksistä johtuen. Puhutaan myöskin puutteellisesta oikeusavun saannista, mikä voi liittyä siihen, että joutuu tähän tilanteeseen. EU-kansalaiset eivät välttämättä ole ilman passia, mutta silti heitä syrjitään omassa maassaan ja heillä ei ole pääsyä terveydenhuoltoon ja mekin jatkamme sitä syrjintää emmekä päästä heitä meidän terveydenhuoltoon. Se ei liity sellaiseen, että onko passia. Tämä on tällainen yleinen kuvailu siitä, [Puhemies koputtaa] että ihminen on todellisuudessa yhteiskunnan ulkopuolella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

14.36 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan palata vielä tähän "paperittomat"-käsitteeseen. Minusta se on aika lailla synonyymi henkilölle, jolla ei ole laillista oleskelulupaa täällä. Siinä on taustalla joko kielteinen turvapaikkapäätös, kielteinen oleskelulupapäätös, viisumi on vanhentunut tai oleskelulupa vanhentunut, tai sitten ei ole haettu ollenkaan oleskelulupaa. Mutta sitten on olemassa se iso joukko, joka voidaan rinnastaa näihin olosuhteiden takia, eli he eivät ole esimerkiksi meidän sosiaaliturvan piirissä. Kutsutaanko heitä sitten millä nimellä, niin se ei minusta ole oleellista, [Susanna Huovinen: Ai jaha, se ei olekaan nyt olennaista!] vaan oleellista on se, että se on hyvin moninainen joukko ja siellä on hyvin erilaisella taustalla olevia ihmisiä. Tärkeintä on minusta se, että me noudatamme niitä pelisääntöjä, jotka meidän perustuslaistamme lähtevät, eli jokaiselle, joka täällä Suomessa on syystä tai toisesta, pitää tarjota inhimillisen elämän edellytykset. Tämä lähtee jo kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista. Tämä käsitteistö on minusta toissijainen, mutta tietenkin paperittomat yleisnimityksenä minusta käy ihan hyvin.

14.37 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en pidä kysymystä käsitteistä mitenkään merkityksettömänä sen takia, että ne ohjaavat ja määrittävät sen kehyksen, missä me jotakin asiaa käsitellään. Kun me puhumme paperittomista, silloin me puhumme vajaa-oikeusisuudesta ja ihmisten oikeuksista. Kun me puhumme laittomuudesta, silloin me puhumme rikollisuuden kehikossa ja kysymykset asettuvat aivan eri tavalla.

On totta, että paperittomuus on kattokäsite, mutta niin on kattokäsite myös laitton maahanmuutto. Sen piirissä puhutaan esimerkiksi sellaisista turvapaikanhakijoista, jotka tänne tullessaan ovat oikeutettuja tänne tulemaan ja jättämään sen turvapaikkahakemuksen, vaikka ovatkin ylittäneet rajan ilman minkäänlaisia siihen oikeuttavia papereita. [Ben Zyskowitz: Ei ne ole laittomasti täällä!] — Viranomaisasiakirjoissa laittomasta maahanmuutosta puhutaan turvapaikanhakijoiden kohdalla. [Ben Zyskowitz: Eivät he ole laittomasti maassa, älkää sekoittako!]

14.38 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisoikeuksien vaalimisenhan pitää olla valintoja, valitaan sen todellisen — tämän salin, tämän talon ulkopuolella vallitsevan — tilanteen tiedostaminen. Jos jokin ei ole kunnossa, se pitää korjata eikä olla defensiivinen ja katsoa vaikkapa viime hallituskauteen tai sitä edelliseen hallituskauteen ja sanoa, että no, se ongelma oli silloinkin, niin emme mekään siihen tartu — eihän se sillä tavalla voi mennä.

Toivon, että hallituspuolueiden edustajat kuuntelivat tarkkaan perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan puheenvuoroa, joka liittyi myöskin vammaisten oikeuksiin. Nythän on kansalaisaloite "Ei myytävänä" varmasti kantautunut myös hallituspuolueiden edustajien korviin. He vastustavat sitä, että vammaisten henkilöiden elämänmittaisia palveluita järjestetään kilpailutuksen kautta. Se ei ole inhimillistä, ja EU mahdollistaisi sen, että sitä ei tehtäisi näin. Nyt pyydän: korjatkaa edes tämä epäkohta, se on helppo korjata. [Ben Zyskowitz: Sote korjaa, sote korjaa!]

14.39 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin on niin, että kun kunnat järjestävät asukkaalleen palveluita, niin kyllähän me kaikki päättäjinä ymmärrämme sen, että se, mikä on kunnan taloudellinen asema, vaikuttaa aivan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

ratkaisevasti siihen, mitä palveluja kunnassa on olemassa. [Susanna Huovinen: Kyllä lainsäädäntö myös vaikuttaa!]

Kotikunnassani Ilomantsissa on niin, tiedän sen, että Ilomantsi on järjestänyt, uskallan sanoa, kohtuudella hyvin nämä. On rakennettu uusia vanhusten palvelutiloja, korjattu entisiä, palkattu henkilöstöä ja niin edelleen, vain sen takia, että kunnan talous on kohtuullisen hyvässä kunnossa. Sen tautta valtiovalta on tehnyt hyvän, linjakkaan päätöksen siitä, että viime vaalikaudella tehdyt rajut leikkaukset kuntatalouteen ovat muuttuneet nyt plusmerkkisiksi, [Sirpa Paatero: No ei ole!] mikä antaa sen mahdollisuuden, että kunnat tekevät hyviä palveluita. Tästä on kaikki kiinni. Me voimme tässä talossa säätää vaikka 28 minimiä ja 39 maksimia, mutta jos kunnalla ei ole rahaa — se on se köyhän talonpojan ongelma, että jos ei ole penniäkään rahaa kukkarossa, niin markkinoilla ei pärjää, se on ihan varmaa.

Elikkä tässä kannattaa nyt muistaa, arvoisat edustajakollegat, se, että kun säädämme lakeja, niin kaiken takana on kuitenkin kansantalous ja sen menestyminen. [Susanna Huovinen: Kuntauudistus olisi tarvittu!]

14.40 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhuspalvelujen laatu on ihmisoikeusasia, ja on surullista, jos asiasta keskustellaan lähinnä talousasiana. Ongelmahan on tällä hetkellä se, että sitä vanhuspalvelulakia ei noudateta, ja siihen on tehty kyllä tällä kaudella myöskin heikennyksiä. Kotona asuu tällä hetkellä ikäihmisiä, joiden oikea paikka ei ole kotona ja siinä omassa kodissa, ja voi olla, että siellä on lähes vuodepotilashenkilö, joka on oman onnensa nojassa jopa yli 10 tuntia vuorokaudessa, tai kotihoiton tilanne on sellainen, että iltavuorossa käy hoitaja 30 paikassa ja yhtä asiakasta kohden on aikaa 5–6 minuuttia. Jokainen ymmärtää näitä arjen tilanteita kuullessaan, että tämä ei ole enää ikäihmiselle ihmisarvoista elämää.

14.41 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä palaan tähän vanhuspalveluista käytyyn keskusteluun ja totean kyllä, että olen samaa mieltä esimerkiksi edustaja Paloniemen kanssa siitä, että meillä on vaihtelua sen osalta, minkälaisia paikkoja meillä Suomessa on, mutta ei se ole mikään syy esimerkiksi lähteä heikentämään vanhuspalvelulain sanotaanpa vaikka henkilöstömitoituksia tai henkilöstön pätevyysvaatimuksia, että jossakin osataan tehdä ilman tällaista velvoittavuutta asioita paremmin. Kyllä meidän täytyy lainsäädännöllä kyetä varmistamaan, että kaikki pysyvät tässä kehityksessä mukana, ja sen vuoksi olen hyvin surullinen siitä, että tämä hallitus on päättänyt tekemään heikennyksiä viime kaudella historiallisesti saavutettuun vanhuspalvelulakiin. Tosiasia on myös se, että tämä hallitus on omilla toimillaan heikentänyt taloudellista asemaa niiden osalta, jotka ovat jo kaikkein heikoimmassa asemassa. Tässä viitataan nyt nimenomaan indeksijäädytyksiin, jotka syövät edelleen mahdollisuutta esimerkiksi ikäihmisten [Puhemies koputtaa] ostaa ja saada niitä palveluita, joita he tarvitsevat.

14.42 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellisessä puheenvuorossa totesin jo, että sote-uudistus ja siihen liittyvä valinnanvapaus tulee vahvistamaan vanhusten ja esimerkiksi vammaisten tilannetta, tämän henkilökohtaisen budjetin kautta ennen kaikkea. Ne hankaluudet kilpailuttamisessa, mihin edustaja Guzenina viittasi ilmeisen aiheellisesti, tulevat vähenemään, kun enää kunta ei kilpailuta vaan asianomaiset itse saavat eri tavoin valita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Myös terveyspalveluiden saatavuudessa olevia puutteita tässä listassa on varmasti aiheellisesti tuotu esiin. Kun me sote-uudistuksen myötä menemme valinnanvapausjärjestelmään perusterveydenhuollossa, niin jos se jonkun asian aivan varmasti korjaa, niin se korjaa ongelmat saatavuudessa. Se on aivan varmaa. [Susanna Huovinen: Mikä on hintalapu?] Sitten voidaan kiistellä siitä, korjaako se riittävästi muita asioita.

Oikeuskäytäntöjen viivästymisenkin osalta on tulossa uudistus. Sakkoasiat ulotetaan tavallisiin rattijuopumuksiin, mikä nopeuttaa asioiden käsittelyä.

Puhemies Maria Lohela: Vielä yksi vastauspuheenvuoro edustaja Guzeninalle, ja sitten mennään puhujalistaa eteenpäin.

14.44 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskiewicz maalasi kovin kaunista kuvaa palvelusetelimallista ja henkilökohtaisesta budjetista. Nyt kysyn, ovatko salissa olevat keskustan edustajat samaa mieltä siitä, että tämä palvelusetelimalli tulee kertaheitolla poistamaan ongelmat vanhusten palveluista ja vammaisten palveluista ja terveyskeskuksista ja kaikista niistä muista, joissa meillä on ongelmia, vai näettekö te kenties, että on vielä työstämistä siinä mallissa, joka on nyt lähetetty lausuntokierrokselle ja joka minun ymmärtääkseni ainakin jonkin verran hiertää tässä vaiheessa keskustalaisia siinä muodossa kuin esitys on lausuntokierrokselle lähtenyt. [Ben Zyskiewicz: Totta kai siinä on työstämistä, se lähti vasta lausunnolle!]

14.44 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oikeusasiamiehen kertomus on todella vaikuttava ja hyvä, ja haluan tässä yhteydessä kiittää perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Annika Lapintietä erinomaisen hienosta ja hyvästä alustuspuheenvuorosta. Se oli hienoa kuunneltavaa ja hyvin analyttistä tekstiä.

Se, että oikeusasiamiehen kertomuksessa taas kertaalleen otetaan esille eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin tehtävien osittainen päällekkäisyys, on mielestäni eräänlainen pieni ihme, koska tästä asiastahan on puhuttu pitkään. Toivoisin nyt hartaasti, että jonain kauniina päivänä pääsisimme tilanteeseen — en tiedä, onko se lainsäädännön tie, millä tämä asia selkiytetään, mutta joka tapauksessa, kun ne kuitenkin menevät osittain limittäin — jossa selvitetäisiin tämä perin juurin ja rauhallisesti. Tämä ei ollut syytös ketään kohtaan, ei missään tapauksessa, vaan harras toive siitä, että saataisiin tähän asiaan selkeä selko, niin että molemmat viranomaiset voisivat omissa työtehtävissään ja molempien viranomaisten kansliat voisivat omissa työtehtävissään keskittyä olennaiseen. Se on vapauttava tunne, kun tietää, että on työmaa rajattu eikä se ole semmoinen loputon upottava suo. Kokemuksesta sen tiedän, omasta edellisestä työhistoriastani, aika hyvin.

Sitten oikeusasiamiehen kertomuksessa mainittu kymmenen seikkaa, niistä pari huomiota.

Vanhustenhoidosta keskusteleminen on erittäin hyvä asia, ja nimenomaan, kun oikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota siihen, se vaatii ehdottomasti myös eduskunnan huomion. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa on syytä pitää tämä kirkkaana mielessä, että vanhuspalvelut ja niiden taso turvataan tässä maassa laadukkaasti. Mutta tämänkin asian takana, arvoisat edustajakollegat, on kuntatalous. Vaikka me säädämme täällä 28 erinomaista lakia, niillä ei ole mitään tekemistä sen jälkeen, jos kunta ei pysty niitä velvoitteitaan hoitamaan. Tarvitaan tekeviä käsiä, hyviä tiloja, laadukkaita apuvälineitä ja koulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

tettua henkilöstöä tietenkin ja sitä, että henkilöstö jaksaa sen työnsä tehdä — loppuun uupunut henkilöstö ei sitä jaksakaan tehdä. Sen takia minun mielestäni meidän lainsäätäjien pitää myös olla rehellisiä, kun keskustelemme valtiontaloudesta ja samalla julkisesta taloudesta, silloinhan keskustelemme tietysti kuntataloudestakin. Valtion ja kunnan side toisiinsa on äärimmäisen tiukka. Elikkä kun julkista taloutta pidetään kunnossa, niin samalla puhumme hyvistä vanhustalouksista.

Voi ottaa esimerkiksi vaikka Tampereen. Kun rakennetaan valtavia kolosseja, hienoja hotelleja, jäähalleja, ratikoita sun muita, satojen, jopa tuhansien miljoonien arvoisia suuria rakenteita, niin jos sitten joku valittaa samassa kaupungissa jonkun palvelun olevan heikkoa, niin se on sitten Tampereen päättäjien asia — korostan: se on paikallisten päättäjien asia — asettaa nämä asiat oikeaan tärkeysjärjestykseen, ei eduskunnan vaan kyseisen paikkakunnan. Näistä tällaisista paikkakunnista on Suomi pullollaan esimerkkejä. Elikkä priorisoidaan se rahankäyttö, se minne se raha käytetään.

Lastensuojelu on tärkeä asia. Pienen lapsen suojelu ja hänen elämässään vaikeiden tilanteiden selvittäminen ja perheiden tukeminen ovat tärkeitä asioita. Se, että viranomaisresurssit ovat puutteellisia aika monessa kunnassa, on huomionarvoinen seikka, ja oikeusasiamies on kiinnittänyt siihen ihan perustellusti huomiota.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä yksi huomio näistä oikeudenkäynnin viiveistä. Niitähän oikeusasiamiehen kertomuksessa vuosi toisensa jälkeen on aina ollut. On todella surullista, että jotkut jutut viipyvät vuosia ja vuosia ja ihminen riippuu löyhässä hirressä odottaessaan oman asiansa lopullista ratkaisua. Se voi sekä vaikuttaa hänen mielialaansa että olla taloudellisesti jopa kohtuuttoman raskas kantaa. Tämän takia soisi kyllä sen, että oikeuslaitos tehostaisi toimintaansa edelleen. Saataisiin esimerkiksi ne pikku jutut hoidettua sieltä mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti pois.

Tämän hallituksen yksi päätehtävähän on ollut byrokratian purku, nimenomaan se, että esimerkiksi viranomaisilta tulevat päätökset, erilaiset lupa-asiat ja monet muut tällaiset, hoidettaisiin nopeasti. Eihän ole mitään järkeä, että joku rakennushanke viipyy vaikka 7 vuotta lausuntokierrosten jälkeen eri oikeusasteissa ja kysymys on kuitenkin vaikka jonkun vähäisen teollisuusrakennuksen rakentamisesta tai maa-ainesten ottoluvasta tai jostakin muusta. 7—8 vuotta moista ruljanssia, joka sattuu sellaisen ihmisen kohdalle, joka on esimerkiksi yrittäjä, joka tarjoaa monelle ihmiselle töitä — se on aivan kohtuutonta. Jos joku sanoo, että näitä tapauksia ei välttämättä ole, niin olen niitä monta henkilökohtaisesti nähnyt. Pisin viivästys viranomaisen lausunnossa eräästä luvasta kesti 12 vuotta. Tämä tuntuu utopialta, mutta se on karmea totta.

Samoin kotikunnassani Ilojoissa, kun rakennettiin valokuituverkkoa, lupahakemukset yhden vesistön alittamiseen — siihen, että lasketaan kaapeli järvenpohjaan, mikä ei varmasti tätä luomakuntaa tärjätä sinne eikä tänne — kahdeksan kuukautta seisoivat Tampereella erään insinöörin pöydällä, aluehallintoviraston pöydällä. Kahdeksan kuukautta 30 miestä odotti lupaa, että saadaan viimeistellä työ loppuun. Totta kai se tehtiin loppuun, eivätkä ne miehet sinne jääneet sitä lupaa odottamaan, mutta tämä kuvaa vain tätä mielettömyyttä, mihin Suomi on mennyt. Viranomaisen työ on tärkeämpää kuin itse asia. [Markku Rossi: Kaikki sammakot selvitetty!]

Arvoisa rouva puhemies! Oikeusasiamiehen kertomus on erinomaisen hyvä asiakirja lukea. Sieltä löytää hyviä huomioita siitä, mikä on suomalaisen oikeudenkäytännön tila. Tässä asiassa perustuslakivaliokunnan lausunto on mielestäni hyvä ja rakentava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Toivon lopuksi, arvoisa rouva puhemies, että näihin oikeudenkäynnin viiveisiin edelleen kiinnitetään huomiota, koska oikeuden saaminen ja sen toteutuminen nopeasti on kansalaisten oikeuksien kannalta äärimmäisen välttämätön asia.

14.50 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen lausunto on surullista luettavaa. On äärimmäisen surullista, että oikeusasiamiehen täytyy lausunnossaan puuttua tällaisiin asioihin, mitä nyt esimerkiksi tämä kymmenen kohdan lista kertoo. Sen on täytyntä olla myöskin valiokunnassa äärimmäisen raskasta käsitellä, koska ihmisillä on joka tapauksessa tunteet, pitäisi ainakin olla, myös poliitikoilla. Mutta jos me vuodesta toiseen joudumme kirjaamaan tällaisia asioita ylös, niin kyllä tässä salissa täytyy tapahtua jotakin, jotakin muutakin kuin pennien laskemista, mitä kirstussa on ja mitä ei. Nimittäin asia on kyllä niin, että huono talous tai köyhyys ei oikeuta ketään viemään toiselta ihmisoikeutta. Tämä hallitus on valitettavasti tehnyt asioita, jotka edesauttavat tuonkaltaista kehitystä. Jos me tiedämme sen, että mediaanitulo Suomessa on 3 300 ja keskiansiot 3 400 mutta silti täysiaikainen työssä käyvä ihminen tienaa 2 000—2 500 euroa ja suuri osa työssä käyvistä alle 1 800 euroa kuukaudessa, niin kyllä jossakin on vika. Nämä luvut jo kertovat, että meillä on kyllä rahaa tässä maassa — mutta missä taskussa? Sieltä olisi syytä siirtää näitä rahoja siihen käyttöön, että saisimme ihmisille ihmisarvoisen elämän.

On todella järkyttävää, että kahden viikon sisällä olen lukenut otsikon: "77-vuotias omaishoitaja surmasi uupumuksen takia." "Kahdeksankymppinen tappoi vaimonsa." "Vanhus otti yliannoksen." Nämä ovat niitä asioita, joihin meidän on puututtava. Meillä on hyvin pieni kansa, ja kun me tiedämme, että meillä köyhyysrajan alapuolella asuu lähemmäs miljoona ihmistä, noin 900 000 ihmistä, niin se on todella järkyttävää. Meillä asuu tiettyjen tilastojen mukaan niin järkyttävä osa kuin 500 000 työssä käyvää ihmistä alle köyhyysrajan. Missä on tämän maan tasa-arvo? Missä on tämän maan inhimillisuus? Missä on oikeutus sille, että me seisomme edelleen selkämme suorana ja sanomme, että me elämme sivistysvaltio Suomessa? Tämänkaltaisen toiminta ei ole, kuulkaas, sivistysvaltion toimintaa. Se ei vain yksinkertaisesti ole. Näihin asioihin on kiinnitettävä huomiota. Lapsiperheiden arkeen on kiinnitettävä huomiota, opiskelijoiden arkeen, eläkeläisten ja työttömien. Mitä on tehty tällä kaudella? Pienennetty, heikennetty kaikkien näiden syrjäytyneiden ihmisten ja syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten elämisen ehtoja. Siinä saisi jokainen tuntea kyllä piston sydämessään. Heillä, jotka käyvät töissä, pitäisi olla myöskin selkärangaa maksaa veronsa ja maksaa ne sillä tavalla, että niitä ei yritettäisi kiertää eikä kierrättää eikä myöskään viedä harmaan talouden piikkiin.

Nämä ovat niitä asioita, joista minun mielestäni tässä salissa pitää keskustella. Mutta vielä ihan erilliskiitos siitä, mitä valiokunta on tehnyt tämän eteen ja kuinka olette käsitelleet tämän. Sinänsä paperi on hyvä, siinä ei ole yhtään mitään, mutta sen sisältö on niin järkyttävän surullinen.

14.54 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on hienoa, että Suomessa on oikeusasiamiehen järjestelmä. Se, että meillä on sitten myös oikeuskanslerijärjestelmä, vaatii tutkiskelua, kuten perustuslakivaliokunta on oikein omassa mietinnössään jälleen kerran todennut ja viitaten oikeusasiamiehen kannanottoon jälleen kerran. Se todellakin ihmetyttää, miksi tässä työnjakokysymyksessä ei ole päästy eteenpäin. Näyttää olevan asioita, joita kaikki kannattavat mutta jotka eivät kuitenkaan etene. On varmaan myös asioita, joita kukaan ei kannata, ja silti ne etenevät.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

En toivoisi, että tämä työnjakokysymys olisi sarjassa, jota kaikki kannattavat, mutta asia ei etene. Kun perustuslakivaliokunta nyt jälleen — onko toisen vai jo kolmannenkin kerran, pitkään on vuosien saatossa asiasta myös keskusteltu — ottanut kantaa siihen, että tähän järjestelmään täytyy löytyä selkeyttä, niin mielestäni oikeusministeriön tulee nyt ryhtyä asiassa toimiin.

Edellytänkin kyllä kansanedustajana, että oikeusministeriö ja -ministeri ottavat tämän nyt niin, että eivät lähde ainoastaan selvittämään tätä kysymystä vaan tuomaan sen lainsäädäntömuutoksen kautta siltä osin, että päästään sitten laillisuusvalvojien tehtävienjaosta annetun lain muuttamiseen ja kehittämiseen niin, että siihen tulee selkeä selkeys. Muutoinkin normipurkua on tällä vaalikaudella hyvin ansiokkaasti pystytty viemään eteenpäin.

Tässä on substanssikysymys myös. Se on tehtäväjako, joka helpottaa tätä hallinnollista taakkaa, mutta ehkä vielä tärkeämpi kysymys on se, että kansalaisille syntyy selkeämpi kuva siitä, mihinkä minä valitan, jos esimerkiksi lainsäädännön valvonnassa asiat eivät toimi, ja mihinkä minun kanteluni sitten täytyy viedä eteenpäin. Tässä mielessä kyllä oikeusasiamiehen kanslia on nähdäkseni juuri sen kaltainen, että se on kaikkein paras kansalaisväyläksi, ja oikeuskanslerin tehtävä taas [Puhemies koputtaa] on luonnollisestikin valtioneuvoston laillisuusvalvonnassa.

14.56 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Minkälainen maa Suomi on, kun meillä on varaa niin moneen — olemme vauras maa, yksi vauraimmista — mutta kun kyse on lapsista, vanhuksista ja vammaisista ja heidän tilanteensa parantamisesta, niin usein sanotaan, että heihin meillä ei ole varaa. Toivon kovasti, kaikki täällä salissa olijat, niin hallituspuolueissa kuin oppositiossa, että jos ette ole tätä oikeusasiamiehen kertomusta lukeneet, niin toivottavasti edes kuuntelit, mitä perustuslakivaliokunnan asiantuntijapuheenjohtaja Lapintie täällä omassa puheenvuorossaan nosti esille. Vanhusten oikeudet, lastensuojelun puutteet, vammaisten oikeudet ja monet muut — näihin meidän on fokusoitava. Me olemme Suomen eduskunta, ja niiden päätösten, joita me täällä teemme, ihmisoikeusnäkökulmien täytyy olla kestäviä. Ja tällä hetkellä, kun me katsomme tämän meidän rakkaan isänmaamme tilaa, niiden puutteiden määrää, jotka täällä ovat tässä ajassa — tällä vauraudella, jolla Suomi on varustettu — kyllä minä ihmettelen sitä, että me emme saa näitä ongelmia ratkaistua.

14.58 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen esille tuomista, vuodesta toiseen samoina pysyvistä ongelmista haluan tuoda esille sekä vanhusten että vammaisten kohdalla esiin tulevat itsemääräämisoikeuden puutteet. On käsittämätöntä, että tämä ihmisoikeuksiin kuuluva perusasia ei sivistyneessä yhteiskunnassa toteudu vielääkään. Meillä on ministeriössä tällä hetkellä valmisteilla itsemääräämisoikeuslainsäädäntö. Olen toisaalta hyvin surullinen siitä, että tähän asiaan tarvitaan lakia, kun tämän pitäisi olla aivan selvä asia meille kaikille. Mutta olen itse Muistiliiton puheenjohtaja ja vuosikausia tätä asiaa läheltä seuranneena olen kyllä sitä mieltä, että me tarvitsemme tämän lain. Laki ei kuitenkaan yksin riitä, sillä kysymys on myös yhteiskunnan ja läheisten ihmisten ja työntekijöidenkin arvoista ja erityisesti ammattitaidosta ja osaamisesta, mutta laki kenties ja toivottavasti antaa juridisen perustan tämän asian korjaamiseksi ja myöskin hoitoyhteisöjen kulttuurien muuttamiseksi.

Toinen asia, tällainen ikuisuusasia, jonka haluan nostaa esille, on palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus, johon myöskin oikeusasiamies otti kantaa. Esteettömyyshän ei tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

koita ainoastaan liikuntaesteettömyyttä vaan kaikkien aistien esteettömyyttä ja myös esimerkiksi digitaalisten palvelujen helppokäyttöisyyttä. Miksi ihmeessä meidän on niin vaikea ymmärtää, että esteetön yhteiskunta on kaikille hyvä yhteiskunta ja helposti saavutettavat palvelut ovat kaikille helposti käytettäviä palveluita? Kun asia otetaan suunnittelun alusta alkaen huomioon, esteetön ja saavutettava ympäristö ja palveluiden rakentaminen ei tule yhtään kalliimmaksi.

15.00 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Otan tässä neljä huomiota esiin eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksesta, jotka tulivat kyllä osittain myös perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Lapintien puheessa:

Ensimmäinen on se, että minusta on ihan merkillä pantavaa, että näitten kantelujen määrään on vuodesta toiseen erittäin korkea — nyt 4 922 — mutta Oikeusasiamiehen kanslia on pystynyt ratkaisuja tekemään suurin piirtein saman määrän ja ne tavoiteajat käsittelylle, joita on asetettu, ovat toteutuneet hyvin. Tästä kertomuksesta voi tarkemmin siitä lukea, mutta minusta tämä on tyytyväisyydellä merkillä pantavaa.

Toinen asia, jonka haluan nostaa esille, on tuomioistuinviraston perustaminen, joka täällä oli jo vähän esillä. Minusta on aivan erinomainen asia, että nyt oikeusministeriö on linnannut, että tullaan esittämään tämän viraston perustamista. Siitä on tehty vuosien varrella useampi selvitys ja jo vuosikausia on mietitty, tulisiko tämä perustaa. Nyt viimeksi myös Oikeusvaltioseminaarissa tämä nousi esille, että jos me haluamme oikeusvaltiota kehittää, niin tämä on yksi askel eteenpäin tässä työssä. On hyvä, että siinä edetään.

Sitten kolmantena asiana nostan esille työnjakokysymykset: Toivon, että tässä päästäisiin nyt oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen työnjaossa eteenpäin. Se on täällä perustuslakivaliokunnan mietinnössä nostettu hyvin esille.

Neljäntenä asiana voisin antaa kiitosta Kansaneläkelaitokselle, että vaikka sattui niin valitettava tilanne, että toimeentulotukikäsittelyjen siirtyessä käsittelyajat venyivät — se oli kansalaisten kannalta erittäin valitettavaa — niin he ovat erittäin mallikelpoisesti hoitaneet tämän hyvitysten maksamisen itse. Tästä kyllä Kansaneläkelaitokselle, Kelalle pitää antaa kiitokset.

15.02 Kimmo Kivelä si: Arvoisa puhemies! Ei pelkästään se, että meillä ylipääntänsä on oikeusasiamiesinstituutio olemassa, vaan se, että meillä on erittäin tehokkaasti, ammattitaitoisesti, korkealla ammattietiikalla toimiva tämä instituutio, plus että se nauttii oikeutetusti myös laajaa arvostusta, tällaisen instituution olemassaolo tehokkaana kuuluu inhimilliseen sivistisyhteiskuntaan.

Edellinen puhuja viittasi kanteluitten korkeaan määrään. Varmasti näissä kanteluissa, luvalla sanoen, on paljon sellaisia, jotka ovat kenties tässä sähköisessä maailmassa viikonloppuna öiseen aikaan herkässä mielentilassa tehtyjä kanteluja, jotka eivät ehkä niin vakavasti otettavia ole. Mutta kaikkien kukkien tulee saada kukkia. Niin kuin jo puhemies Mao Tse-tung sanoi, niin joissakin maissa kai on käytäntö, että ei oteta kuin perinteisellä pekanpostilla lähetetyt kantelut käsiteltäväksi, mutta meillä esimerkiksi muutaman vuoden takaa on esimerkki, että lapsi lastensuojelulaitoksesta teki sähköisesti yhteydenoton oikeusasiamiehelle ja se johti toimenpiteisiin. Tämä varmasti kuitenkin puolustaa paikkaansa, vaikka lieveilmiöitä tämän ympärillä on.

Mutta tähän aika-käsitteeseen, joka on siis merkillinen käsite: sitä on samalla kertaa paljon ja vähän, ja se kuluu nopeasti ja hitaasti. Tässä talossa ja perustusvaliokunnassa mei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

dän pitäisi vielä skarpata niin, että saisimme tämän valmiiksi jo ennen kesäistuntotaukoa, ja jossain vaiheessahan se meni jo lähelle joulua. Se nyt ei ollut ainakaan hyvä tilanne, kun seuraava kertomus [Puhemies koputtaa] oli jo tuloillaan.

15.04 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Ajattelin nostaa esille ehkä tämän kertomuksen perusteella ajankohtaisen kysymyksen, koska on tietenkin erittäin tärkeää, että pystymme käsittelemään oikeusasiamiehen tehtäviä ja työtä kertomuksen perusteella niin kuin jäljestäpäin, ja varmaan hyvin paljon on opetuksen mahdollisuutta, mutta olisi tietenkin kovin kovin tärkeää, että pystyisimme ehkäisemään näitä ongelmia ja puuttumaan niihin myöskin silloin kun ne ovat juuri päällä tai kun ne uhkaavat laajeta.

Tällä hetkellä turvapaikanhakijapäätökset lisääntyvät ja on odotettavissa, että niitä alkaa tulla todella paljon ja mahdollisesti myöskin kielteisiä päätöksiä. Ottaen huomioon sen kohdan, missä oikeusasiamieskin kiinnittää huomiota oikeusavun rajoittamiseen ja sen mahdollisiin hyvinkin haitallisiin seuraamuksiin, meidän viranomaisprosesseihin tulisi kiinnittää huomiota. Viime vuosien aikana, ehkä erityisesti tänä vuonna, on kerääntynyt hyvin paljon tietoa niiltä järjestöiltä, jotka oikeasti ovat tekemisissä turvapaikkahakemusten kanssa — lukuisia, lukuisia, todellakin suuri määrä sellaista tietoa myöskin vastaanotokeskuksista ihmisiltä, jotka eivät sinänsä ole juristihommissa — että nämä käsittelyprosessit ovat puutteellisia ja että päätökset ovat huonolaatuisia ja ne ovat huonontuneet ja että joskus jopa luulee, että se käsittelee jonkun muun asiaa kuin mistä siinä itse päätöksenteossa on kysymys.

Migrin työtä on ihan mahdoton kenenkään muun tietenkään tarkastaa, koska ne ovat tietenkin salassa pidettäviä ihmisten henkilökohtaisia asioita. Mutta on myöskin hyvin vaikea olettaa, että näillä ihmisillä, jotka eivät tunne Suomen järjestelmiä ja joilla ei ole luotamusta ja jotka ovat erittäin haavoittuvassa asemassa, varsinkin silloin kun ovat kysymyksessä alaikäiset yksin tulleet turvapaikanhakijat, olisi mahdollisuuksia myöskään tehdä kanteluja. Myöskin jos ajattelee meidän ihmisoikeusjärjestelmää, joka rakentuu sille, että käy läpi kaikki suomalaiset oikeustiet ja sitten vasta voi kannella esimerkiksi kansainvälisiin instituutioihin, niin se istuu todella huonosti näiden ihmisten elämään, joilla on erittäin heikko tilanne, jotka ovat heikossa asemassa, joilla on pienet voimavarat ja jotka tuntevat oikeuksiaan erittäin huonosti.

Siksi toivoisin, että tässä keskustelussa voisin ehkä vedota oikeusasiamieheen, että olisi harkittava sitä, voisiko Migriin tehdä tällaisen laillisuustarkastuksen, jossa oikeasti voitaisiin käydä läpi näitä päätöksiä jonkun tietyn ajan sisällä ja jossa voitaisiin nähdä, mitkä ovat ne virheet ja millä tavalla ne voitaisiin korjata ennen kuin tehdään aivan todella huonoja ratkaisuja näiden ihmisten kohdalla ja onko jotain opittavissa näistä prosesseista. Läpinäkyvyys on tietenkin aina yksi keino tarkastaa viranomaisten toimintaa, mutta tällaisessa toiminnassa se perustuu kanteluun, joka kuitenkin on hyvin hidas ja huono ja puutteellinen silloin kun kysymyksessä ovat hyvin heikossa asemassa olevat ihmiset, jotka eivät pysty ajamaan omia oikeuksiaan ja joiden mahdollisuuksia käyttää oikeusapua on huomattavasti nyt rajoitettu.

Esimerkiksi lukuisissa haastatteluissa on otettu esille, että jossain Migrin päätöksentekijät sanovat, että he eivät tee tällaisia minilupia, jatkolupia nuorille alaikäisille, ja sitten josain he sanovat, että nyt on valitettavasti vähän tapahtunut, että emme vielä tienneet ja niin edelleen. Tästä saa hyvin hyvin huonon kuvan siitä, mitkä ovat ne ohjeet, joilla päätöksiä tehdään, ja millä tavalla niitä tehdään. Onko esimerkiksi syytä pelätä, että alaikäisille tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

ten tahtoon annetaan tällaisia lyhyitä oleskelulupia sen takia, että heidät voisi käännättää sitten kun he ovat täysi-ikäisiä?

Tiedän, että voimavarat ovat vähäiset, mutta olen iloinen siitä, että oikeusasiamies nykyään tekee huomattavasti enemmän näitä tällaisia oma-aloitteisia tarkastuksia ja toimii ennalta ehkäisevästi. Ajattelisin itse, että olisi suuri tarve tällä hetkellä myöskin tutkia se, niin että me voisimme luottaa meidän viranomaisprosesseihin myös silloin kun on kysymys turvapaikanhakija- tai ulkomaalaisasioista. — Kiitoksia.

15.09 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitän nyt huomiota kertomuksen sivulla 75 olevaan kohtaan "Puutteet lainmukaisten palvelusuunnitelmien ja erityishuolto-ohjelmien laatimisessa vammaisille". Nostan esille kaksi asiaa, ensinnäkin välinpitämättömyyden ja toiseksi harkitun aliresursoinnin.

Otan esimerkin kotikaupungistani Espoosta. Täällä edustaja Hoskonen mainitsi siitä, että kunnilla ei ole rahaa tehdä näitä palvelusopimuksia ja arviointeja, ja vaikka olisi rahaa tehdä ne arvoinnit, niin ei ole sitten rahaa tuottaa niitä palveluja. Valitettavasti kotikaupungissani Espoossa — on hyvä, että täällä on vielä muutama espoolainen kansanedustaja mukana istuntosalissa — viime vuonna 2016 kaupungin ylijäämä oli 62 miljoonaa, 2015 vuonna 21 miljoonaa, 2014 yli 20 miljoonaa, taisi olla yli 30 miljoonaa — ja silti edelleen, kaupunkimme tarkastuslautakunnankin huomioista huolimatta, vammaispalveluissa nämä palvelusuunnitelmat ja erityishuolto-ohjelmat on tekemättä yli kolmannekselle vammaispalvelun piirissä olevista ihmisistä.

Pidän tätä tilannetta erittäin huolestuttavana, ja ansiokkaana pidän oikeusasiamiehen tähän asiaan puuttumista. Täällä sivulla 76 on muun muassa tällainen teksti: "Oikeusasiamies katsoi kunnan viivyttelleen sosiaalihuollon asiakaslain ja vammaispalvelulain vastaisesti palvelusuunnitelman laatimisessa, kun palvelusuunnitelman laatimiseen oli kulunut yli vuosi." Meillä tilanne on se, että vaikka kunta on varakas, niin silti nähdään jotkut muut asiat tärkeämpiä kuin tämän kuitenkin aika vähän rahaa vievän asian kuntoon laittaminen.

Miksi haluan nostaa tämän asian esille näin voimakkaasti? Ehkä joku voi ajatella, että mikä on se viisaus ja ajatus siinä, että tällä tavalla oman kotikaupunkinsa tilan tuo esille. No, syy on se, että olen istunut 17 vuotta valtuustossa ja olen tästä asiasta puhunut kohta jo kuusi vuotta ja vielääkään se ei oikene, joten kysyn, olisiko jo aika tuoda lakiin sanktiot ja selkeät korvausvelvollisuudet, jos näitä muun muassa vammaisille tehtyjä palvelusopimuksia ei saada kuntoon, ei edes tätä tarpeen todellista arviointia saada kuntoon. En tiedä, onko se meidän tehtävämme puuttua siihen, onko se oikeusministerin tehtävä puuttua siihen, mutta onhan tämä tilanne nyt kohtuuton, kun oikeusasiamieskin joutuu näistä samoista asioista vuosi toisensa perään huomauttamaan.

Kun lähiystäväni, jotka eivät niin hirveän innoissaan politiikasta ole, tätä tilannetta seuraavat, niin he kysyvät, että eikö teillä nyt ole siellä valta tehdä sellaisia lakeja ja päätöksiä, että nämä asiat tulisivat kuntoon. Joutuu joka kerta toteamaan, että näin minäkin ajattelin, kun tänne pyrin. Nyt kun olen täällä, luen näitä raportteja ja pohdin, onko meillä valtaa vai eikö meillä ole valtaa. Tästä toivoisin vilpittöntä keskustelua. Te, jotka olette täällä istuneet ehkä jo neljä kautta, viidettä kautta: miten nämä asiat oikein käytännössä menevät? Eihän tämä voi jatkua tällä tavalla näiden ihmisten kohdalla, jotka eivät pysty itseänsä mitenkään auttamaan ja ovat siis täysin ulkopuolisen huolehtijan varassa. Sitten säädetään lakeja, annetaan kunnille ohjeita ja kunnat valitettavasti välinpitämättömyyttään harkitusti aliresursoivat, eikä niitä saada tekemään sitä työtä, mitä laki vaatii.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Toivon hyvää keskustelua, ja vielä kerran kiitos perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalle ansiokkaasta esittelystä.

15.14 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Muutamia huomioita tähän keskusteluun.

Edustaja Hoskonen tuntui saaneen hyvinkin negatiivisen kuvan kotikaupungistani Tampereelta, ja hän korosti, kuinka sosiaalipalvelujen mahdolliset heikkoudet johtuvat kaupungin tekemistä suurinvestoinneista. Minä nyt haluaisin kuitenkin muistuttaa tässä salissa, että meidän ei kannattaisi tällaisia populistisia yleistyksiä tehdä, sillä suurinvestoinnit kasvavilla kaupunkiseuduilla ovat juuri niitä, joiden avulla ne kaupunkiseudut saadaan pysymään pinnalla. Pidän erikoisena sitä ajatusta, että jos esimerkiksi valtio on leikannut viimeisen seitsemän vuoden aikana Tampereen valtionosuuksia 4 veroprosenttiyksikön verran, niin sitten kaupungin, joka on Suomen johtava muuttovoittokaupunki esimerkiksi työttömien nuorten aikuisten keskuudessa, sosiaaliset haasteet tai palvelujen ruuhkautumiset johtuisivat esimerkiksi raitiotiestä tai muista hankkeista, joilla pyritään eheyttämään kaupunkirakennetta. Toivotankin edustaja Hoskosen tervetulleeksi Tampereelle, voimme sitten yhdessä käydä näitä asioita läpi. Esittelen mielelläni kaupunkimme hankkeita hänellekin. Valtiohan on niihin onneksi osallistunutkin aktiivisesti, myös edustaja Hoskosen puolueen, keskustan, johdolla. Hyvä niin.

Muutamia muita huomioita:

Edustaja Lohi mainitsi tuomioistuinviraston. Toivoisin, että kun tuomioistuinvirasto toivottavasti Suomeen saadaan rakennettua, niin huomaisimme sen — käsitelimme eilen täällä tuomioistuihin liittyvää lainsäädäntöä — että emme tekisi hätiköityjä päätöksiä, jotka ovat sellaisia, että ne kuuluisivat itse asiassa juurikin tämän uuden viraston arvioitavaksi.

Loppuun haluaisin vielä korostaa Maahanmuuttovirasto Migrin toiminnan arviointia, jonka edustaja Biaudet nosti ansiokkaassa puheenvuorossaan esiin. Mielestäni olisi Maahanmuuttoviraston henkilökunnan, Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden, Suomen poliittisen järjestelmän legitimitetin ja ylipäätään tämän talon toiminnan kannalta järkevää, että me teettäisimme Migrissä arvioinnin. Se olisi varmasti kaikkien etu.

15.16 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on päivitelty aika paljon sitä, miksi ongelmat vuodesta toiseen toistuvat, oikeusasiamies niistä kirjoittaa ja perustuslakivaliokunta mietinnöissään asiallisesti ja vakavasti kiinnittää niihin huomiota. Täällä on myöskin puhuttu siitä, mikä on aikataulu. Eliikkä vähän viiveellä joudutaan toimimaan, mutta uskon, että vaikka tämä kertomus koskee vuotta 2016, niin nämä ongelmat eivät ole kovin paljon korjaantuneet, kun kirjoitetaan kertomusta vuodelta 2017.

Vaikka osa ongelmista on kuntien käsissä ja kuntien kuriin laittamiseksi varmaan tarvitaan erilaisia toimenpiteitä, vaikkapa sanktioita tai sitten ohjauksen lisäämistä, meillä on tällä hetkellä menossa täällä eduskunnassa ensi vuoden budjetin käsittely. Meillä on käsisämme hallituksen esitys, ja hallituksen esityksessä on joko hyviä tai huonoja asioita liittyen näihin ongelmiin, mitkä oikeusasiamiehen kertomuksessa on tuotu esiin. Me olemme tekemässä kukin tahoillamme vaihtoehtoja, vaihtoehtobudjetteja hallituksen esitykselle, ja kun täällä kaivattiin keskustelua siitä, miten päästäisiin eteenpäin, niin minä lähtisin siitä, että oikeusasiamiehen kertomus ja siitä perustuslakivaliokunnan antama mietintö on eräällä tavalla budjettikannanotto, budjettilausunto, ja sellaisena se pitäisi ottaa huomioon, kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

tänä syksynä täällä vielä loppuvuodesta käsitellään ensi vuoden talousarviota ja kun oppositiossa teemme vaihtoehtobudjettejia. Ei unohdeta näitä huomioita ja huolenaiheita silloin, kun meillä on mahdollisuus niihin ottaa kantaa.

15.18 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua tästä tärkeästä aiheesta. Oikeusasiamiehen kertomus on monella tavalla vuosittainen summaus siitä, missä maamme makaa ja minkälaisiin asioihin on syytä kiinnittää huomiota.

Valiokunnan mietinnössä erityisesti painoarvon on saanut laillisuusvalvonnan työnjako, ja siihen onkin syytä kiinnittää huomiota. Meillä on Euroopassa vain kolme maata, Suomi ja Ruotsi sekä Viro, joissa on kaksi ylintä lainvalvojaa, ja muissa Euroopan maissa pärjätään yhdellä ylimmällä lainvalvojalla. Ongelmallista tästä tekee se, että meillä on todellakin oikeusasiamiehellä ja oikeuskanslerilla sama toimivalta ja samanlaisia tehtäviä, ja näiden päällekkäisten tehtävien poistamiseen tai vähentämiseen ei ole tässä vuosien varrella tartuttu, vaikka näistä on huomioita ja toiveita esitettykin, eikä tätä asiaa ole selvitetty.

Toivon todellakin, että nyt viimein tämä asia etenee ja että kun ylipäättäänkin meidän järjestelmäämme sekä lainsäädännön osalta että oikeusvalvonnan osalta pohditaan ja tämä on noussut ajankohtaiseen keskusteluun, niin tässä yhteydessä tästä tulisi riittävän vahva ponnus ja ponnin, että asia lähtisi eteenpäin.

15.20 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Aikaisemmissa puheenvuoroissani toin esille tämän huolen, mistä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja myös puhui puheenvuorossaan. Elikkä oikeusasiamies on vuoden 2013 jälkeen käynyt näitä pääosin samoja ongelmia läpi, joista itse painotan nyt vahvasti vanhusten oloa ja kohtelua, lastensuojelun ja lapsiasioiden käsittelyä sekä vammaisten henkilöiden oikeuksia ja niiden rajoittamisia. Edustaja Laukkanen toi puheenvuorossaan esille, kuinka kunnat esimerkiksi aliresursoivat ja myös osittain tästä johtuen vanhustenhuollossa on ongelmia, vammaishuollossa ongelmia. Siellä on, kuten tästä kertomuksesta käy ilmi, sitomista ilman lainsäädännön taustatukea. Tämä koskee satojatuhansia ihmisiä.

Siitä huolimatta tietyt edustajat, esimerkiksi edustaja Biaudet: voi olla, että te olette huolestunut muustakin, mutta ainoa asia, minkä te nostitte puheenvuorossanne esille, oli turvapaikanhakijoiden tilanne. Ja kuitenkin tuntuu monissa keskusteluissa, että meillä on ollut näitä samoja ongelmia vuodesta 2013 asti, niin kuin eduskunnan oikeusasiamies sanoo, ja me emme ole saaneet näitä kuntoon. Te totesitte, että pitäisi selvittää — suora lainaus, jos äsken tuosta sain ne oikein — "mitkä ovat ne virheet". Lähtöoletama on siis se, että on virheitä, on paljon virheitä, ja tulee semmoinen käsitys, että Maahanmuuttovirasto on nyt hirveästi tehnyt virheitä ja nyt ne pitää löytää.

Sitten: voisimme luottaa viranomaisiin. Ettekö te luota viranomaisiin? Lähtökohta on taas, että tehdään huonoa työtä.

Eräs kansalainen kuunteli eduskunnan kyselytuntia. Hän oli hyvinkääläinen eläkeläinen. Hän sanoi minulle, että "kun kuuntelen vihreitä" — hän ei puhunut silloin RKP:stä — "niin he ovat huolissaan turvapaikanhakijoiden oikeusturvasta, siitä he puhuvat. Yhtäkään virheen virhettä ei saa tulla, sen järjestelmän pitää olla täydellinen ja aukoton. Entä me muut? Me olemme jokainen joutuneet tilanteeseen, että on hukkunut paperi, kuultu väärin. Entä me muut? Kukaan heistä ei ole niin huolissaan meistä." He kokevat tämän epäoikeudenmukaisena. Ja varmasti ei ole mielekästä, jos miettisimme, että olisimme Maahanmuuttoviras-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

tossa töissä, että täällä lähtökohta on, että mitkä ovat ne virheet, ne nyt vaan pitää etsiä, niitä virheitä on.

Sitten vielä kiinnitin huomiota siihen, jos ymmärsin oikein edustaja Biaudet'n puheenvuoron, että näissä on nyt vääränlaiset ja ehkä toimimattomat oikeussuojakeinot ja nyt meidän pitäisi saada sinne toisenlaisia oikeussuojakeinoja. Puhuitte jotain enemmän ja että se järjestelmä on hidas. No, joka tapauksessa, vaikka ette niin ole sanatarkasti sanoneet, niin näin sen ymmärsin, ja itse mietin, että meillä on kaikilla kuitenkin nämä samat oikeussuojakeinot, sama oikeusturva. Tämä on myös yhdenvertaista, että meillä ei ihmisiä aseteta sillä tavalla huonompaan asemaan. Ne, jotka ovat täällä ikänsä töitä tehneet ja veroja maksaneet, ovat vähintään vuodesta 2013 odottaneet, että eduskunta kiinnittäisi huomiota vanhustenhuoltoon, lastensuojeluun ja vammaisten asioihin.

Meillä on edelleen vanhuksia väärissä hoitolaitoksissa, heitä sidotaan, heidän vapautaan rajoitetaan. Heillä ei ole siellä välttämättä omaisia, ei edunvalvojaa, ei oikeusapua, ei oikeussuojaa, ei edes omaa ääntä. He eivät välttämättä pysty puhumaan, he ovat menettäneet muistinsa. Sen takia haluaisin, että me muistaisimme myös sen, että me ajaisimme täällä niiden ihmisten etuja, jotka ovat tässä yhteiskunnassa odottaneet vuosikausia oikeuksiaan ja ovat kuitenkin Suomessa pitkän elämäntyön tehneet ja ovat esimerkiksi sairastuneet. Haluaisin tosiaan tuoda tämä viestin, minkä tämä eläkeläinen sanoi minulle, että kenen asioita siellä ajetaan, koko maailman vai turvapaikanhakijoiden. Se on meidän hyvä muistaa, että me olemme ensisijaisesti ajamassa täällä suomalaisten ja Suomen asioita.

15.24 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelen, että joudun pyytämään puheenvuoron, mutta tuntuu, että on välttämätöntä kuitenkin vastata.

Olen iloinen siitä, edustaja Meri, että te nostitte esille vanhukset ja lapset. Ne ovat kaikki tärkeitä asioita. Ihmisoikeudet eivät ole sellaisia, että voi mitata niin, että toisen ihmisoikeus on toiselta pois, vaan ne koskevat jokaista yksilöä. Ja siitä syystä ehkä, kun ajatellaan pakolaisten oikeuksia, tilanne on siinä mielessä erilainen kuin silloin, kun puhutaan vanhustenhuollosta yleisesti, mutta se ei ole erilainen välttämättä, jos puhutaan yhden vanhuksen vaikeasta tilanteesta, ne varmaan voivat olla ihan yhtä tärkeitä.

Mutta tietenkin, kun pakolaisuudesta puhutaan, silloin se vaino ja se vaara voi olla jopa sellaista, että se voi olla hengen menoksi, jos tehdään huonoja tai väärä päätöksiä. Nyt halusin kertoa siitä, että on tullut hyvin paljon raportteja sellaisista ihmisistä, jotka tekevät näiden turvapaikanhakijoiden kanssa töitä. Koska meille tuli suuri määrä turvapaikanhakijoita yhdellä kertaa ja henkilöstöä jouduttiin lisäämään, niin siitä syntyi sellaisia kokemuksia, että on tapahtunut virheitä, ja jopa Migrissä on sanottu, että on tapahtunut virheitä. Siitä syystä olisi ehkä tärkeää käydä läpi ne niin, [Puhemies koputtaa] että oikeasti voisi todeta, mitkä ne ovat ja mitä on tapahtunut. [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.26 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen kertomuksessa, näissä alkupuheenvuoroissa, apulaisoikeusasiamies Sakslin käsittelee sananvapauden kysymystä. Hän lähtee liikkeelle puheenvuorossaan juhlasta, jota vietettiin vajaa vuosi sitten Tukholmassa yhdessä ruotsalaisten kanssa parlamentissa, nimittäin painovapausasetuksen 250-vuotisjuhlasta. Painovapausasetushan syntyi Ruotsin vallan aikana Suomen ollessa osa Ruotsia, ja Anders Chydeniuksella, Pohjanmaan miehellä, oli merkittävä rooli aikanaan tämän painovapausasetuksen aikaansaamisessa. Tätä painovapausasetusta on pidetty maail-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

man ensimmäisenä julkisuuslakina — aika komea rekordi Ruotsista, ja miksei Suomestakin, tuohon aikaan. Tosin tämä painovapausasetus ei ollut voimassa kovin pitkän aikaa. Poliittiset suhdanteet silloisessa Ruotsissa muuttuivat nopeasti, ja painovapausasetus ei pystynyt vaikuttamaan kovin pitkään sellaisenaan, mutta merkittävä päänavaus siis 1766. Tätä juhlittiin Ruotsissa, ja Suomestakin perustuslakivaliokunnan delegaatio oli mukana niissä juhlissa, ja sen tilaisuuden tunnelmaa vähän hämmensi se, että samaan aikaan Suomesta tuli uutisia, joissa kyseltiin, onko Suomen pääministeri ryhtynyt painostamaan Yleisradiota, mediaa, syystä tai toisesta, ja Suomi näyttäytyi yhtäkkiä vähän toisentyypisenä yhteiskuntana sananvapauden osalta.

Apulaisoikeusasiamies Sakslin käsittelee sananvapauskysymystä ja samalla pohtii riippumattoman median roolia osana demokratiaa. Sekä sananvapaus perusoikeutena, niin kuin meillä perustuslain 12 §:ssä, että riippumaton media kulkevat tietyllä tavalla käsi kädessä ideana: molemmat ovat välttämättömiä kansanvaltaisen oikeusvaltion ja demokratian kehitykselle ja pysyvyydelle.

Artikkelissaan, puheenvuorossaan, apulaisoikeusasiamies Sakslin käsittelee myös kysymystä vihapuheesta, joka on vaikea termi. Tänäkin perustuslakivaliokunnan käsitellessä demokratiapoliittista selontekoa huomasimme, että tämä terminologia on epätasallista ja vihapuhe-käsitettä käytetään paljon ilman, että sitä on juridisesti tarkasti ottaen määritelty. [Leena Meri: Kyllä!] Apulaisoikeusasiamies Sakslin toteaa, että yleinen käsitys ja linjaus on, että vihapuhe sellaisena, vaikka se onkin puhetta ja ilmaisua, ei nauti sananvapauden suojaa. Esimerkiksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan on yksi esimerkki vihapuheesta, äärimmäinen sellainen, ja sellainen ilmaus ei nauti sananvapauden suojaa, eli sananvapaudelle on joitakin rajoja. Vihapuhe voi olla omiaan estämään myös sananvapauden toteutumista vaiettaessaan esimerkiksi toimittajia tai tutkijoita tuomasta tutkimustuloksista ja asioita julki vihapuheen pelossa. Sillä tavalla vihapuhe voi myös olla äärimmillään este sananvapauden toteutumiselle — tärkeä näkökohta sananvapauskeskustelussa.

Mielenkiintoista on se, että apulaisoikeusasiamies Sakslin nostaa tässä puheenvuorossaan esille Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen huhtikuulta 2016, jossa Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi suosituksen lehdistön suojelusta ja toimittajien turvallisuudesta. Tässä suosituksessa todetaan, että "toimittajiin ja muihin median toimijoihin kohdistetut laajamittaiset ja vakavat uhkat ja hyökkäykset vahingoittavat demokraattisen yhteiskunnan toimintaa". Ja sitten todetaan: "Suosituksen mukaan kaikkien valtiollisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten, tuomioistuinten ja lainsäätäjien tulee toimia luodakseen turvallisen ja sananvapautta suosivan ympäristön". Edelleen tässä suosituksessa todetaan: "Virkamiehet ja muut julkiset toimijat eivät saa vähätellä tai hyökätä toimittajien ja median puolueettomuutta, koskemattomuutta tai moraalia vastaan. He eivät myöskään millään tavoin saa pyrkiä vaikuttamaan siten, että toimittajat tai media luopuisi ammatillisista standardeistaan tai etiikastaan. Heidän tulisi myös julkisesti ja yksiselitteisesti tuomita kaikki tällainen toiminta." Minusta mahtava linjaus ministerikomitealta ajatellen niitä keskusteluja, joita Suomessakin käytiin ja varmasti jatkossakin tullaan käymään siitä, millä tavalla me turvaamme omalta osaltamme median riippumattomuutta ja pidämme huolen siitä, että virkamiehet tai myöskään voimakasta valtaa käyttävät poliitikot eivät lähde ohjaamaan median toimintaa. [Sirkka-Liisa Anttila: Poliitikonkin pitää voida tulla kuulluksi, siitä tässä on kyse!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Lapintiellä on nyt viimeinen pyydetty puheenvuoro. Sen jälkeen sitten oikeusasiamiehelle mahdollisuus osallistua, mikäli hän niin toivoo.

15.31 Annika Lapintie vas: Tarkoitukseni oli todellakin, rouva puhemies, kiittää tästä vilkkaasta keskustelusta, jota täysistuntosalissa käytiin. Tuossa laskin 40 puheenvuoroa ja puolitoista tuntia, ja eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen on myös ollut läsnä koko tämän ajan. Mielestäni se todistaa sitä, miten tärkeänä oikeusasiamiesinstituutiota pidetään, ja toivottavasti edelleen asettaa lisää paineita tälle hyvälle työlle, jota Oikeusasiamiehen kanslia on tehnyt. Tätä työtään tosiaan kiitetään ja halutaan eteenpäin viitoittaa tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä. Siinä mielessä odotamme tämän vuoden kertomusta, jota saadaan sitten taas käsitellä. Eli kiitos kaikille osallistujille.

Puhemies Maria Lohela: Ja oikeusasiamies Jääskeläinen, olkaa hyvä. Lieneekö 10 minuuttia sopiva? Emme pahastu, jos menee yli.

15.32 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa hyvästä ja myönteisestä mietinnöstä ja niin ikään haluan kiittää puheenjohtaja Annika Lapintietä hyvästä puheenvuorosta.

Olen iloinen siitä, että perustuslakivaliokunta on mietinnössään nyt hyvin painokkaasti puoltanut tätä oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin työnjaon kehittämistä. Toivon, että tämä hanke lähtee nyt eteenpäin.

Olen myös hyvin iloinen siitä, että perustuslakivaliokunnan mietinnössä ja puheenjohtaja Lapintien puheenvuorossa on kiinnitetty erityistä huomiota kertomuksen jaksoon puutteista ja parannuksista perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Tämän tyyppinen jaksohan on ollut kertomuksessa vuodesta 2009 lähtien, ja se otettiin sinne itse asiassa perustuslakivaliokunnan toivomuksesta, eli siinä on selostettu tyypillisiä tai pitkään jatkuneita puutteita perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Vuodesta 2013 lähtien tämä jakso on esitetty kymmenen keskeisen suomalaisen perus- ja ihmisoikeusongelman muodossa.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, että tämä luettelo ei ole tyhjentävä luettelo Suomessa olevista perus- ja ihmisoikeusongelmista, vaan tämä kymmenen luettelo perustuu juuri niihin havaintoihin, joita oikeusasiamiehen toiminnassa on tehty.

Oikeusasiamiehen toimintahan perustuu kanteluihin, ja kantelut puolestaan usein koskevat yksittäistapauksia. Tämän vuoksi esimerkiksi semmoiset laajemmat ilmiöt, kuten rasismi ja vihapuhe ja tällaiset ilmiöt, eivät kovin paljon itse asiassa näy oikeusasiamiehen toiminnassa. Toiseksi oikeusasiamiehen toimivaltahan rajoittuu viranomaisiin ja julkista tehtävää hoitaviin. Tämän vuoksi semmoiset ongelmat, jotka keskeisesti liittyvät yksityisten tahojen toimintaan, sanotaan vaikka naisiin kohdistuva väkivalta, tämänkään tyyppiset asiat, eivät oikeusasiamiehen toiminnassa kovinkaan paljon näy. Edelleen, meillähän on useita erityisvaltuutettuja. Monet asiat ja monet niihin liittyvät ongelmat ohjautuvat erityisvaltuutetuille ja näkyvät sitten vähemmän oikeusasiamiehen pöydällä. Eli nämä ovat oikeusasiamiehen toiminnassa esille tulleita keskeisiä ongelmia.

Osa näistä ongelmista on luonteeltaan sellaisia, että ne eivät, jos nyt ihan realistisia ollaan, varmaan koskaan ihan täysin kuntoon tule. Ajatellaan nyt vaikka puutteita vanhusten oloissa ja kohtelussa, varmaan siellä joitakin ongelmia ja puutteita tulee aina olemaan. Mutta paljon on kuitenkin tehtävissä. Osa näistä ongelmista on sellaisia, jotka on laitetta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 110/2017 vp

vissa kuntoon voimavaroja lisäämällä ja kohdentamalla, ja osa ongelmista on sellaisia, jotka liittyvät lainsäädännössä oleviin puutteisiin, ja ne saadaan kuntoon lainsäädäntöä kehittämällä.

Täällähän on parhaillaan käsiteltävänä, taitaa olla edelleen perustuslakivaliokunnassa, Suomen kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma, oliko nyt vuosille 2017—2019. Minusta tuossa ohjelmassa on monia hyviä kohtia, ja jos tämä ohjelma saataisiin suunnitellulla tavalla toteutettua, niin useisiin niihin ongelmiin, jotka tässä kymmenen luettelossa ovat, saataisiin parannusta. Mutta monet näistä ovat pitkäkestoisia, ja tietysti ei ole ihan realistista odottaa, että näitä kaikkia voitaisiinkin nopeasti saada kaikilta osin kuntoon.

Kiitän myös kaikista muista puheenvuoroista, joita tässä salissa on käytetty. Olen hyvin iloinen, että tämä on herättänyt näin vilkkaan keskustelun täällä. Me tulemme Oikeusasiamiehen kanslian piirissä arvioimaan näitä puheenvuoroja ja niiden sisältöjä ja harkitsemaan, antavatko ne mahdollisesti aihetta toimenpiteisiin meidän puoleltamme. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 8/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.